EEN KONINKLIJKE SLAAF IN SURINAME.

Roman door APHRA BEHN.

Aanteekening betreffende de schrijfster.

Aphra (Afra, Aphara of Ayfara) Behn, beroemde Engelsche dichteres, roman- en tooneelschrijfster, dochter van John en Amy Amis (of Amiss) werd in het begin van Juli 1640 te Wye in Kent geboren en aldaar 10 Juli gedoopt.

Terwijl zij nog zeer jong was verliet de familie Amis Engeland, om naar Suriname te gaan, waar John Amis, die een bloedverwant van Francis Lord Willoughby van Parham schijnt geweest te zijn, een belangrijken post zou gaan bekleeden, hem door Willoughby toegezegd. John Amis stierf op de reis, maar de familie vestigde zich in Suriname en bewoonde St. John's Hill, waarvan de schrijfster in „The Royal Slave” een geestdriftige beschrijving geeft. „St. John's Hill is zeer waarschijnlijk dezelfde plaats als *St. Jans Hil*, iets zuidelijker dan de Maréchalskreek, aan den rechteroever van de Surinamerivier, aangegeven op de kaart van Mogge van 1677*), verkleind gereproduceerd in een artikel van F. E. Baron Mulert in het „Tijdschr. v. h. Kon. Nederl. Aandr. Genootschap”, Tweede Serie, deel XXX N°. 1 (15 Januari 1913), blz. 42.

Waarschijnlijk tegen het einde van 1663 keerde de familie Amis naar Engeland terug en vestigde zich te Londen, waar Aphra in het huwelijk trad met een koopman van Hollandsche afkomst, Behn genaamd. Gedurende haar korte huwelijksleven verkeerde zij aan het hof van Karel II, waar zij door haar schoonheid en geestigheid zeer de aandacht trok. In 1665 stierf haar man en liet haar geheel zonder middelen achter. In haar nood wendde zij zich om hulp tot het hof. Na het uitbreken van den oorlog met de Nederlanden werd zij, eind Juli of begin Augustus 1666 als geheim politiek agent naar Antwerpen gezonden, maar zonder middelen gelaten, zoodat zij verplicht was in Januari 1667, wegens financieele moeilijkheden naar Engeland terug te keeren. De bewering, dat een harer minnaars in Antwerpen haar den voorgenomen tocht van De Ruyter naar Chatham zou hebben verraden, maar dat aan haar bericht geen aandacht werd geschonken, schijnt niet juist te zijn. In Londen teruggekeerd had zij nog eenigen tijd met armoede te kampen. Zelfs werd zij wegens schulden korten tijd gevangen gezet. In 1669 schijnt zij de bescherming van een bewonderaar te hebben aanvaard; booe tongen beweren van meer dan één.

In December 1670 werd haar eerste tooneelstuk opgevoerd, in den herfst van 1671 een tweede en in 1673 een derde. Deze hadden allen succes en vestigden haar naam als tooneelschrijfster. De eerste schrijvers van haar tijd

*) De eerste uitgave was van 1671.

zochten haar gezelschap. Zij wordt de eerste schrijfster genoemd, die van haar pen heeft geleefd.

Het is de bedoeling niet, Aphra Behn, die veelal onder het pseudoniem „Astrea” schreef, te volgen in haar letterkundigen arbeid. Zij was een buitengewoon vruchtbare schrijfster. Haar tooneelstukken en velen harer novellen zijn zeer realistisch, een kenmerk van haar tijd.

Haar gezamenlijke werken beleefden verscheidene uitgaven en nog steeds worden zij in Engeland veel gelezen. In 1905 gaf Ernst A. Baker „*The novels of Mrs. Aphra Behn*” uit, met een uitvoerige inleiding, en niet langer geleden dan 1915 verscheen een mooie, volledige uitgave van „*The Works of Aphra Behn*”, Edited by Montague Summers, in 6 dikke deelen, met een uitvoerige, hoogst waardeerende inleiding en talrijke aantekeningen.

Over Aphra Behn is veel geschreven; door velen hooggeprezen is zij door anderen, om het gedurfde in haar werken, in het slijk gesleurd. Montague Summers eindigt zijn inleiding met deze woorden: . . . „But there is happily every indication that — long neglected and traduced — she will speedily vindicate for herself, as she is already beginning to do, her rightful claim to a high and honourable place in our glorious literature”.

Op 16 April 1689 overleden werd zij in de Poets Corner van Westminster Abbey begraven.

Een harer meest bekende werken is haar roman „*Oroonoko, or the Royal Slave*”, verschenen in 1688, dus in het jaar vóór haar dood, 25 jaar na haar terugkeer uit Suriname. Dit werk — waarvan talrijke uitgaven bestaan — is in het Duitsch vertaald onder den titel „*Leben und Liebes-Geschichte des Königlichen Slaven Oroonoko in West Indien*”, Hamburg 1709 met een portret der schrijfster. In 1745 verscheen een Fransche vertaling, in 1769 te Londen een andere uitgave hiervan met mooie platen, gegraveerd door C. Baron naar Marillier. Een Nederlandsche vertaling bestaat niet, kon althans niet worden nagespoord. Het verhaal leverde aan Southerne de stof voor zijn treurspel in 5 bedrijven: „*Oroonoko*”, dat in 1696 werd opgevoerd en lang op het repertoire bleef. Hiervan bestaat een Fransche vertaling: „*L'Esclave-Roi*” en een Duitsche (1789). De geschiedenis van Oroonoko is verwerkt door Louise Mühlbach in haar in 1849 verschenen roman: „*Aphra Behn*”, en den korten inhoud van Oroonoko geven Rodway and Watt in hun „*Chronological History of the Discovery and Settlement of Guiana*”, Georgetown 1888.

Oroonoko is het oudste romantische verhaal waarvan Suriname de plaats der handeling is. Het behoort tot de beste werken van Aphra Behn. Algernon Charles Swinburne schreef in zijn „*Studies in Prose and Poetry*”, London 1894, blz. 95: „The tragic and pathetic story of Oroonoko does only less credit to her excellent literary ability than to the noble impulse of womanly compassion and womanly horror which informs the whole narrative and makes it one ardent and continuous appeal for sympathy and pity, one fervent and impassioned protest against cruelty and tyranny”.

En verder op dezelfde bladzijde, dat zij die haar neerhalen zich wel mogen herinneren „that this improper woman of genius was the first literary abolitionist — the first champion of the slave on record in the history of fiction; in other words, in the history of creative literature”.

Haar laatste uitgever, Montague Summers, schrijft in de inleiding tot het

verhaal: „The tale of *Oroonoko, the Royal Slave* is indisputedly Mrs. Behn's masterpiece in prose. Its originality and power have singled it out „for a permanence and popularity none of the other works attained. It „is vivid, realistic, pregnant with pathos, beauty, and truth, and not only „has it so impressed itself upon the readers of more than two centuries, but „further, it surely struck a new note in English literature and one which „was re-echoed far and wide. It has been said that „*Oroonoko* is the first „emancipation novel”, and there is no little acumen in this remark. Certainly we may absolve Mrs. Behn from having directly written with a „purpose such as animated Mrs. Harriet Beecher Stowe's *Uncle Tom's Cabin*; „but none the less her sympathy with the oppressed blacks, her deep emotions of pity for outraged humanity, her anger at the cruelties of the „slave-driver aye ready with knout or knife, are manifest in every line. „Beyond the intense interest of the pure narrative we have passages of „a rhythm that is lyric, exquisitely descriptive of the picturesque tropical „scenery and exotic vegetations, fragrant and luxuriant; there are intimate „accounts of adventuring and primitive life; there are personal touches „which lend a colour only personal touches can, as Aphara tells her prose- „epic of her Superman, Caesar the slave, Oroonoko the prince”.

Aan de lezers van *De West-Indische Gids* wordt, naar vertrouwd wordt, geen ondienst gedaan met de vertaling van dit meer dan twee eeuwen oude, maar hier te lande en in Suriname aan weinigen bekende werk, dat een kijk geeft op de oudste geschiedenis van de destijds Engelsche volksplanting Suriname. Het overbrengen in onze taal was, wegens den eigenaardigen stijl niet zonder bezwaren. Om het cachet te bewaren is den vertaler verzocht zich zoo getrouw mogelijk aan het oorspronkelijke te houden, op gevaar of dat de vertaling daardoor eenigszins stroef en gewrongen zou worden.

Het portret, dat hier gegeven wordt, is geschilderd door Sir Peter Lely (1618—1680), een Nederlander van geboorte, die eigenlijk Pieter van der Faes heette (zijn vader had den bijnaam Lely), in 1641 met Willem van Oranje naar Engeland ging en daar een schilder van grooten naam werd. Van Aphra Behn bestaan nog twee andere portretten, een door Mary Beale en een door John Riley.

In 1913 verschenen van de hand van Dr. Ernest Bernbaum (Harvard) twee geschriften: „*Mrs. Behn's Oroonoko*” en „*Mrs. Behn's Biography a Fiction*”. In het eerste tracht hij te bewijzen, dat de schrijfster nooit in Suriname geweest en Oroonoko puur verlichtsel is, een meening, die door Montague Summers bestreden wordt. De beide geschriften, die nog niet uit Amerika verkregen konden worden, geven wellicht aanleiding om in een volgend nummer van dit tijdschrift op deze controverse terug te komen.

H. D. B.

Emery Walker Ph. sc.

Mrs Aphra Bohn
from the portrait by Sir Peter Lely